

Terviseameti, Raviameti ja Sotsiaalministeeriumi koostatud juhend 12–17-aastaste (k.a) COVID-19 vastu vaktsineerimiseks (uuendatud 05.01.2023)

5-11-aastaste laste vaktsineerimiseks on koostatud eraldi juhend „Juhend tervishoiuteenuse osutajale 5–11-aastaste laste COVID-19 vastu vaktsineerimiseks“ (vt <https://ta.vaktsineeri.ee/et/tervishoiutootajatele-vaktsineerimine>)

Vaktsineerimise korraldus 12–17-aastastele (k.a)

- 12–17-aastaseid (k.a) lapsi vaktsineerib COVID-19 vastu üldjuhul perearst või koolitervishoiuteenuse osutaja. Lisaks on võimalik kutsuda vaktsineerimismeeskonnad kooli või viia klass ühiselt lähedalasuvasse vaktsineerimispunkti – seda korraldab ja koordineerib vajadusel kooliõe.
- Lapsed, kellel ei ole Eestis perearsti, vaktsineeritakse perearstide juures, haiglas, lastehaiglas vm vaktsineerimiskohas, st kõigi Eesti Haigekassa lepingupartnerite juures.
- Suuremates asutustes viibivaid (kinnine lasteasutus, asenduskodu) lapsi tuleks vaktsineerida sarnaselt hooldekodudega ehk keskselt Eesti Haigekassa kaudu.
- Laste vaktsineerimiseks kodutingimustes (lapsed, kes ei saa tervislikel põhjustel kodust või asutusest välja) lähtutakse samast loogikast, mis täisealiste puhul – perearst annab koduõenduse saatekirja või läheb koju pereõde.
- Immuunpuudulikkusega lapsi teavitatakse vaktsineerimise võimalusest ja vajalikkusest eriarsti poolt proaktiivselt.
- Eestis pikemaajaliselt elamisloa või elamisõiguse alusel viibivate välismaalaste lapsi saab vaktsineerida isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel välja antud kehtiva pildiga dokumendi olemasolul (vt ka juhendit „[Põhimõtted välisriigi kodanike COVID-19 vastasel vaktsineerimisel Eestis](#)“)

Nõusolek vaktsineerimiseks

- Alaealiste vaktsineerimisele tuleks lähtuda õiguskantsleri kantselei koostatud juhistest: www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/Lapsratsiendi%20teavitatud%20n%C3%B5usolek%20%28infoleht%29.pdf.
- Alaealist patsienti võib vaktsineerida üksnes tema enda nõusolekul, kui ta on võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma (võlaõigusseadus, § 766 lg 4). Kui alaealine ei ole võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma, siis on otsustusõigus tema vanematel (või muul seaduslikul esindajal).
- Kui alaealine tuleb vaktsineerimisele koos vanema(te)ga, siis võib eeldada, et nii alaealine kui tema vanem(ad) on vaktsineerimisega nõus ning alaealise kaalutusvõimet hindama ei pea (vt juhise punkt 10).
- Kui alaealine tuleb vaktsineerimisele üksi, siis peab TTO hindama tema kaalutusvõimet. Kui alaealine on TTO hinnangul võimeline poolt ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma, võib vaktsineerimise läbi viia alaealise teavitatud nõusoleku alusel (isegi juhul, kui vanemad või seaduslik esindaja on vaktsineerimise vastu).
- Koolis läbi viidavate vaktsineerimiste osas kehtib hetkel õigusruumis erisus, mille kohaselt tuleb nõusolekute küsimisel lähtuda nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 8 lõike 5 alusel kehtestatud määrusest „Immuniseerimise korraldamise nõuded“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122022063>), mitte otseselt võlaõigusseadusest. COVID-19 vaktsineerimiste puhul, mida viiakse läbi koolides, on segaduse vältimiseks mõistlik lähtuda nõusolekute küsimisel samadest põhimõtetest, mis kehtivad ka immuniseerimiskava vaktsineerimiste puhul (st küsida enne vaktsineerimise läbiviimist seadusliku esindaja kirjalikku nõusolekut). Haridusasutuses vaktsineerimise korral lähtutakse varasemast praktikast ehk küsitakse vanema nõusolekut. Õiguskantsleri soovitusel vanema nõusoleku

küsimise kohta on leitavad siit:

<https://www.oiguskantsler.ee/et/n%C3%B5usoleku-k%C3%BCsimine-lapse-vaktsineerimiseks-koolis>

- Õiguskantsleri selgitused vanemate erimeelsuste korral vaktsineerimise osas on leitavad siit:

https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Koolilaste%20vaktsineerimine%20Covid-19%20vastu.pdf. Kokkuvõttes peavad hooldusõiguslikud vanemad jõudma lapse vaktsineerimise suhtes ühisele otsusele. Seda ühist otsust võib aga esindada ka üks vanem ehk saab eeldada teise vanema nõusolekut ja piisab, kui küsida lapse vaktsineerimise nõusolekut ühelt vanemalt. Kui aga on teada, et teine hooldusõiguslik lapsevanem on lapse vaktsineerimise vastu, siis vaktsineerida ei saa (v.a, kui kaalutusvõimeline alaealine soovib ise tervishoiuteenuseosutaja juures vaktsineerida).

Vaktsineerimisalane nõustamine

- Enne COVID-19 vastast vaktsineerimist tuleb tagada laste ja/või tema õigusliku esindaja põhjalik nõustamine ning anda tutvumiseks vaktsiini pakendi infoleht.

Vastunäidustuste tuvastamine

- Arst/õde vaatab digiloost järgi, mis on olnud eelnevad terviseprobleemid, millised on võimalikud terviseriskid ja vastunäidustused jms. Vaktsineerija peab informeerima alaealist (ja vajadusel tema vanemat, kui alaealine on tulnud koos vanemaga), kuidas jälgida vaktsiini kõrvaltoimeid, millistele sümptomitele pöörata tähelepanu, mida teha kõrvaltoimete tekkimisel ja kuhu vajadusel pöörduda.

Vaktsineerimise protseduur (sh vaktsineerimiskoha varustus, vaktsiini käitlemine, aseptika, vaktsiini manustamine, vaktsineerimise dokumenteerimine, nakkusohutus jm) peab vastama Eestis kehtivatele nõuetele.

Vaktsineerimise järgne jälgimine

- 12–17-aastane (k.a) peab viibima vaktsineerimiskohas vähemalt 15 min pärast vaktsineerimist tervishoiutöötaja jälgimise all.

12–17-aastaste (k.a) esmane vaktsineerimine

- Comirnaty 2-dosiline vaktsineerimiskuur, intervall dooside vahel on kehtivate immunoprofülaktika ekspertkomisjoni soovitude järgi 6 nädalat (minimaalne intervall vastavalt ravimi omaduste kokkuvõttele on 3 nädalat). Comirnaty (Pfizer/BioNTech) vaktsiin 12-aastastele ja vanematele, vaktsiini omaduste kokkuvõtte: https://www.ema.europa.eu/en/documents/product-information/comirnaty-epar-product-information_et.pdf
- **Poolleioleva esmase vaktsineerimiskuuri võib lõpetada Comirnaty või Spikevax BA.4-5 bivalentse vaktsiiniga või algse koostisega Comirnaty ja Nuvaxovidi vaktsiiniga.**

COVID-19 haigust põdenud 12–17-aastaste (k.a) esmase vaktsineerimiskuuriga vaktsineerimine:

- ✓ Esmase vaktsineerimiskuuri lõpetamiseks vaktsineerida läbipõdemise korral 6 kuud peale tervenemist ühe vaktsiinidoosiga, kui varasemalt on vaktsineeritud ühe COVID-19 vastase vaktsiinidoosiga vähem kui 14 päeva enne haigestumist või varasemalt ei ole üldse vaktsineeritud.

- ✓ Kui COVID-19 haiguse läbipõdemisest on möödunud rohkem kui 6 kuud, siis tuleb esmase vaksineerimiskuuri lõpetamiseks ja pikaajalise kaitse tagamiseks vaksineerida ühe doosiga.
- ✓ Kui laps on haigestunud 14 päeva pärast esimest vaktsiinidoosi, siis teise doosi tegemine ei ole üldjuhul vajalik, kuid teatud juhtudel (meditsiiniline, möödapääsmatu vajadus) võimalik.
- ✓ COVID-19 haigega lähikontaktis olnud alaealisi võib vaksineerida COVID-19 vastu pärast lähikontaktuse perioodi lõppemist.
- ✓ COVID-19 läbipõdenutele esmaseks vaksineerimiskuuri lõpetamiseks soovitab ekspertkomisjon kasutada alg-se koostisega Comirnaty või Nuvaxovidi vaktsiini.¹

12–17-aastaste (k.a) tõhustusdoosid

- Tõhustusdoosid on 12-17-aastastele (k.a) praeguste andmete alusel soovitatud eelkõige teatud tervise seisundite või haiguste korral, kui on risk raskeks haigestumiseks. Tõhustusdoosi manustamise vajadust saab hinnata arst. Tõhustusdoosi vajadust võib kaaluda ka juhul, kui on vajalik reisida kõrge nakkusriskiga riiki.
 - ✓ 12-17-aastaste (k.a) vaksineerimiseks esimese tõhustusdoosiga kasutada **monovalentse Comirnaty või bivalentseid mRNA vaktsiine (Comirnaty Originaal/Omikron BA.4–5 või Spikevax Originaal/Omikron BA.4–5)** alates kolme kuu möödumisel esmasest vaksineerimiskuurist või kuue kuu möödumisel COVID-19 läbipõdemisest:
- Tõhustusdoosiga vaksineerimisel tuleb kontrollida digiloost või paberil immuniseerimispassist, kas viimasest vaksineerimist/läbipõdemisest on piisav aeg möödas.
- **COVID-19 vaktsiini teine tõhustusdoos on soovitatav:**
 - ✓ 12–17-aastastele, kellel esineb haigus või haigusseisund, mis on loetletud tervishoiuteenuse osutajatele koostatud juhises: https://terviseamet.ee/sites/default/files/Nakkushaigused/Juhendid/COVID-19/juhis_tervishoiuteenuse_osutajale_esmatasandil_covid-19_alates_01.07.2022.pdf lisas 2 või kui arsti hinnangul on mõnel muul põhjusel teine tõhustusdoos lapsele vajalik;
 - ✓ ööpäevaringse üldhooldusteenuse, ööpäevaringse erihoolekandeteenuse ja kogukonnas elamise teenuse saajatele;
 - ✓ 12+ inimestele, kes puutuvad kokku immuunpuudulikkusega inimestega;
 - ✓ vahetult patsientidega kokkupuutuvaid tervishoiutöötajatele.
- Teiseks tõhustusdoosiks võib kasutada bivalentseid mRNA vaktsiine (Comirnaty või Spikevax) pärast kuue kuu möödumist viimasest doosist või COVID-19 põdemist.

Vaktsiini Comirnaty vastunäidustused ja ettevaatust nõudvad seisundid

- Ülitundlikkus COVID-19 vaktsiinide toime- või abiainete suhtes.
- Kui anamneesis on varasemalt esinenud anafülaksiat, tuleb vaksineerida suure ettevaatusega, soovitatavalt haigla päevastatsionaari tingimustes.
- Ägeda ja kõrge palavikuga haiguse korral tuleb vaksineerimine edasi lükata.
- Vaktsiini tuleb ettevaatusega manustada isikutele, kes saavad ravi antikoagulantidega või kellel on trombotsütopeenia või muu hüübimishäire (nt hemofiilia), kuna neil isikutel võib pärast intramuskulaarset manustamist tekkida veritsus või verevalum.
- Teiste vaktsiinidega koos manustamise kohta ei ole uuringuid tehtud. Soovitatav on manustada COVID-19 vaktsiini ja teisi vaktsiine (näiteks puukentsefaliidi vaktsiini) vähemalt

¹ Seni vaksineerimata COVID-19 läbipõdenudid võib arsti otsusel vaksineerida omikroni tüvedele kohandatud bivalentsete vaktsiinide ühe doosiga.

14-päevase intervalliga, et oleks võimalik selgelt hinnata ühe või teise vaktsiini kõrvaltoimeid. Vajaduse korral võib manustada COVID-19 vaktsiine samal päeval või igal ajal enne või pärast teise vaktsiini manustamist. Samaaegselt manustatavaid vaktsiine tuleb süstida erinevatesse õlavartesse.

- Alla 18-aastastel esineb süstekartus ja minestamine sagedamini kui täiskasvanutel. Minestusjärgsete traumade vältimiseks tuleb alaealist süstida istuvas/lamavas asendis.

Vaktsiini kõrvaltoimed

- 12–15-aastaste laste kõige sagedasemad kõrvaltoimed on sarnased 16-aastastele ja vanematele. Nende hulka kuuluvad valu süstekohas, väsimus, peavalu, lihas- ja liigesevalu, külmavärinad ja palavik, kõhulahtisus. Samuti võivad tekkida lümfisõlmede valulikkus, iiveldus ja oksendamine, harvem ülitundlikkusreaktsioonid (lööve, nõgestõbi, sügelus, angioödeem), halb enesetunne. Kõrvaltoimed on tavaliselt kerged või mõõdukad ning paranevad mõne päeva jooksul pärast vaktsineerimist.
- Vaktsineerimisjärgsete kõrvaltoimete tekkimise korral võib patsient vajadusel pöörduda nõu saamiseks oma perearsti poole või helistada perearsti infotelefonile 1220. Kriitilistel juhtudel tuleb kutsuda kiirabi (tel 112).
- **Hoiatus:** COVID-19 vaktsiinidega immuniseerimise järgselt on väga harva teatatud müokardiidi ja perikardiidi juhtudest. Teadaolevad juhud olid peamiselt noorematel meestel, kellel sümptomid tekkisid valdavalt 14 päeva jooksul pärast vaktsiini teist doosi. Euroopa Raviameti ravimite riskihindamise komitee (PRAC) leidis, et põhjuslik seos COVID-19 mRNA vaktsiinide ning müokardiidi ja perikardiidi vahel on vähemalt võimalik. Müokardiidi ja perikardiidi sümptomiteks võivad olla hingamisraskus, südamepekslemine, ebaregulaarne südamerütm ja valu rindkeres. Kui lapsel esinevad need sümptomid, siis tuleks kohe pöörduda arsti poole.

Küsimuste korral võib pöörduda:

Vaktsineerimise korraldamisega ja vaktsiinidooside tellimisega seotud küsimustes: tel. 669 6630; e-mail: vaktsineerimine@haigekassa.ee

Tervise infosüsteemi andmete edastamise ja digiregistratuuriga seotud küsimustes: tel. 7943 943; e-mail: abi@tehik.ee

Kõrvaltoimete registreerimisega ja vaktsiini ohutusega seotud küsimustes: tel. 737 4140; e-mail ADR@raviamet.ee

Muudes küsimustes: Vaktsineerijatele mõeldud Terviseameti tel. 553 9243; e-mail: vaktsineeri@terviseamet.ee